

NIINA KOSKIHAARA

Neljä vuosikymmentä *meidän* toimintaa Kyläyhdistykset maaseudun yhteistoiminnallisina kehittäjinä

Nyt päreet ja kynttilät, karpiitit
ovat taakse jäänyttä elämee.
Ne ennenvanhaa tarpee ollii,
mutta nyt on aejat jo ihan toeset.
Kuv Vaenio moottoripyörällä ajel
kevväällä viimesten lummii aekaa,
niin sillo jo kansa oonastel,
et mittee se äejä meinoo.
Tulj pylväetä aatokuormittaan,
kun ensiks olj aakastu linjat.

—
Sisäjohot naalolla kattoon pantii,
katkasiasta vua viännettii.
Olj taloessa jo joolusiivookset tehty,
ja huokaestu helepotuksesta,
mutta kirkkaat lamput kun katossa loesti,
niin sillonj jo likaeläjät nurkista paesto.
Ee aattanna mittää mutista,
kun kaekki pit uuvestaa lakaesta,
ja luututa monneen kertaa.

Näen Syväjärven talot ja Koskenkylä
saevat sähkövalot sammoi aikoi.
Vei Poekolaesen poejat katolle lampun
ja se ennusti uuve aejan taekoo.

Edellä esitetty on katkelma kronikasta, joka esitettiin Konnekoskella elokuussa 1950, kun asukkaat juhlivat sähkön saamista koteihinsa. Kronikassa käydään läpi vaihteita, joita kunnan kylien alueella oli sähkövalon hankkimisen ja sähkölinjan rakentamisen aikana

yhdessä koettu. Siinä ennustetaan myös tulevaa aikaa, jossa sähkö tulee olemaan merkittävässä asemassa asukkaiden arjessa. (Korhonen 1985, 79.)

Sähkövalon saapuminen tupiin muutti maaseudun asukkaiden elämää kylä kylältä. Keinovalo pidensi iltaa ja mahdollisti askareiden ja puhdetöiden tekemisen entistä myöhempään. Valo merkitsi edistystä, teknologiaa ja elinolojen kohentumista monessa mielessä. Autoistuminen, sähkö ja tietokone ovat ilmiöitä, jotka ovat eniten vaikuttaneet Suomen maaseudun kehitykseen (Mauranen 2008, 194), mutta toisin kuin auton tai myöhemmin tietokoneen hankkiminen, tarkoitti sähköön saaminen omiin tupiin kyläasukkaiden yhteistoiminnallisuuden tarvetta. Sähköön saamiseksi oli koottava joukko sähkötaluksia talouksia yhteen ja laadittava hakemus sähköyhtiölle. Tämän yhteistoiminnallisuuden taustalla vaikutti yleensä toimelias kyläläinen, paikallinen Vainio, joka vei asiaa eteenpäin ja innosti muita kyläläisiä yhteisen hankkeen taakse. Kun sopimusasiat oli selvitetty, saattoivat kyläläiset kaataa yhdessä omista metsistään sopivat puut sähkötolpiksi ja vähentää näin sähköhankkimisesta koituvia kuluja. Hankkeen ollessa loppusuoralla järjestivät mukana olleet kyläläiset yhdessä *valon juhlan*, jossa sähköä juhlittiin ruuan, juoman ja ohjelman parissa. (Korhonen 1985, 76–80; Fingerroos 1999, 63–70.) Sähköhankkiminen omalle kylälle on yksi esimerkki siitä, miten maaseutukontekstissa on yhteistoiminnallisesti hoidettu asioita, jopa suuria kokonaisuuksia, joilla on ollut tulevaisuuden kannalta merkitystä maaseudun asuin- ja elinoloihin, ja miten yhteisiä työsaavutuksia on myös juhlittu kyläläisten kesken. Sittemmin maaseudun yhteistoiminnallisuus on muuttunut ja saanut uusia muotoja paitsi ihmisten arjen myös yhteiskunnallisten muutosten muovaamana.

Yhteistoiminnallisuuden viimeisimpänä organisoituneena ja laajasti koko maahan levinneenä muotona on kyläyhdistystoiminta. Suomalaiset maaseutututkijat kirjoittavat maaseudun kehittämistä käsittelevässä artikkelissaan kylätoiminnan *endogeenisista* ja *eksogeenisista* kehitystekijöistä. Tutkijat määrittelevät endogeeniset kehitystekijät kylän sisäisiksi vaikutustekijöiksi, jotka toimivat uusien kehitysideoiden muotoutumisen taustatekijöinä. Sisäsyntyisiä vaikutustekijöitä ovat muun muassa kylän ympäristöön tai palveluihin liittyvät erityispiirteet sekä asukkaat tietoineen, taitoineen ja motiiveineen. Eksogeeniset kehitystekijät ovat puolestaan kylän ulkopuolisia kehittämisideoihin ja päätöksiin vaikuttavia tekijöitä. Näitä ovat kunnan tai valtion kylille kohdistamat kehittämisohjelmat sekä taloudellisen tuen mahdollisuudet. Endogeeniset ja eksogeeniset kehitystekijät vaikuttavat yhdessä kylätoiminnan käytäntöihin muodostaen niin kutsutun *neoendogeenisuuden* eli uussisäsyntyisyyden, jolla tarkoitetaan kylätoiminnan kokonaisuutta, jossa vaikuttavat sekä kylän sisäiset resurssit että sen ulkopuoliset tekijät aina maaseutupolitiikkaa myöten. (Hyyryläinen et al. 2011, 21–25.)

Neoendogeenisuuden käsitteen avulla on mahdollista paitsi hahmottaa kylätoiminnan kehitysvaiheita myös nykyisen kylätoiminnan sisältöjä ja vaikutustekijöitä. Käsittelemällä sitä, miten 1970-luvulla alkunsa saanut asukaslähtöinen maaseudun kehittäminen on vuosien saatossa muuttunut ja mitkä tekijät ovat keskeisimmin vaikuttaneet kylätoiminnan muotoutumiseen eri vuosikymmenillä. Tulen avaamaan näitä kysymyksiä ensisijaisesti kylätoimintaa käsittelevän tutkimuskirjallisuuden mutta myös vuosiksi

2009–2013 laaditun *Maaseutupoliittisen kokonaisuohjelman*¹ kautta. Näihin lähteisiin heijastan omia kenttätöyöaineistojani, jotka muodostuvat 1990-luvun lopulla proseminaari-työhöni² saamista kyselyvastauksista sekä nykyistä väitöskirjatutkimustani³ varten tekemistäni haastatteluista. Kenttätöyöaineistoni pitävät sisällään sekä kyläasukkaiden⁴ että kyläyhdistystoimijoiden kokemuksia kylätoiminnasta.⁵ Kyläyhdistysten toimintaan liittyy usein myös tavoite yhteisöllisyyden luomisesta kyläin. (Vrt. Pihlaja 2010, 78.) Avaan yhteisöllisyyttä ja sen muodostumista paitsi käsitteenä myös kylätoimijoiden ja kyläasukkaiden näkemyksinä toiminnan tavoista ja päämääristä. Lähdän kuitenkin liikkeelle nyky-muotoisen kylätoiminnan alkuajoista.

Maaseudun uusi yhteistoiminnallisuuden muoto

Maaseutuun alettiin kiinnittää uudenlaista huomiota rakennemuutoksen jälkeen 1970-luvun lopulla. Edeltäneillä vuosikymmenillä maaseutu oli muuttunut koneistumisen ja autoistumisen myötä sekä kohdannut väestön lukumäärän merkittävän vähenemisen työpaikkojen ja palveluiden supistumisen seurauksena. Muutokset ja leimautuminen ”kuolevaksi maaseudeksi” vaikuttivat siihen, että maaseudun puolesta alettiin esittää kannanottoja. Puheenvuoroissa korostettiin maaseudun muutosten tutkimisen tärkeyttä sekä maaseudun kehittämistä ja huomioimista yhteiskunnallisessa keskustelussa. Näissä puheenvuoroissa oli aktiivisesti mukana myös Turun yliopiston kansatieteen assistentti, FT Veikko Anttila, joka aktiivisesti vaikutti oppiaineen parissa toteutettuihin kylätutkimusprojekteihin.⁶ Myös monet muut tutkimusprojektit kiinnittivät huomionsa maaseutuun.⁷

1 Maaseutupoliittisen kokonaisuohjelman laatijana toimii Maaseutupoliitikan yhteistyöryhmä eli YTR. Sen tehtävänä on toimia maaseudun kehitystyön sekä EU-ohjelmien ja muiden maaseudun kehittämisen välineiden hyödyntämisen puolesta. (<http://www.maaseutupoliitikka.fi/ytr>)

2 Proseminaarityöni käsitteli kylätoimintaa Vehmaan Himoisissa. Artikkelissa tulen viittaamaan proseminaarin aineistona olleisiin kyselyvastauksiin.

3 Väitöskirjatutkimukseni työnimenä on *Kuntarakenteen muutosten vaikutus paikallisyhdistysten toiminnassa*.

4 Kylän asukkaiden suhde kylätoimintaan voidaan jakaa kolmeen osallistumisen asteeseen: 1) aktiivinen kylätoimija, 2) osallistuu järjestettyyn toimintaan joskus, 3) ei osallistu toimintaan lainkaan. (Suomela 1998, 1–28.)

5 Kysely oli suunnattu kaikille kyläläisille, sekä kyläyhdistyksessä toimiville että sen toimintaan osallistumattomille. Haastatteluaineisto on koottu kyläyhdistyksissä aktiivisesti toimivien kanssa.

6 1970-luvulla Turun yliopiston kansatieteen oppiaineessa toteutettiin poikkeusteollista kylätutkimusprojektia sekä oppiaineen kahta omaa tutkimusprojektia. Oppiaineen omat tutkimusprojektit keskittyivät kansankulttuurin muutosten tarkasteluun maaseudulla. Toinen tutkimusprojekteista oli Suomen maaseudun kansankulttuurin muuttumiseen keskittynyt esitutkimus ja toinen oli nk. asemanseutuprojekti, jossa tutkittiin kansankulttuurin muutosta kolmen asemanseudun kautta. (<http://www.hum.utu.fi/oppiaineet/kansatiede/tutkimus/tutkimushistoria/maaseutu.html>.)

7 Joensuun yliopistossa sai alkunsa humanistien ja yhteiskuntatieteilijöiden yhteistyönä kylätutkimusprojekti, joka keskittyi tarkastelemaan kahden kylän, Sivakan ja Rasimäen, muutosta ja sosiaalisia rakenteita. Kyläin tiimoilla on tehty seurantatutkimusta jokaisella vuosikymmenellä 1970-luvun jälkeen. (Knuutila & Rannikko 2008, 9–10.)

Kylätoiminnan kannalta keskeisin oli Tampereen yliopiston aluetieteen laitoksen toimesta luotu valtakunnallinen Kylätutkimus -76 -projekti, jonka keskeisenä hahmona toimi aluetieteen professori Lauri Hautamäki. Tavoitteena oli tuottaa tutkimuksellista tietoa maaseudusta ja innostaa maaseudun asukkaat toimimaan uudella tavalla omien asuinpaikkojensa, kyliensä puolesta. Projektin tiimoilla tehtiin aktivoivaa toimintatutkimusta ja kierrettiin puhumassa ja innostamassa maaseudun asukkaita toimimaan kylittäin kylätoiminnaksi nimetyn aktiviteetin kautta. (Hautamäki 1989, 30–41.) Suomalaista kylätoimintaa tutkimuksissaan käsitellyt hallintotieteilijä Torsti Hyyryläinen on käyttänyt kyseisestä vaiheesta nimitystä *kylätoiminnan opillinen kerronta*, jolla hän tarkoittaa toiminnan muotojen luomista ylhäällä instituutioissa ja niiden opettamista ja viemistä ruohonjuuritason kylätoimikuntien toiminnan malleiksi ja muodoiksi. (Hyyryläinen 1994, 36–41.)

Varsin nopeasti kylätoiminta alkoi saada kiinnostusta osakseen niin, että 1980-luvun aikana toiminta laajeni kattamaan koko Suomen vakiinnuttaen samalla muotonsa ja kohteensa. (Hyyryläinen 1994, 58–61.) Kylätoiminta keskittyi pitkälti seuraaviin kylien viihdytystä ja elinvoimaisuutta edistäviin aihekokonaisuuksiin:

- palvelujen säilyttäminen
 - infrastruktuurin kehittäminen
 - uusien asukkaiden saaminen kylälle; tonttimarkkinointi
 - asuinolojen parantaminen
 - harrastusmahdollisuuksien parantaminen
 - kulttuuriperinnön ja -ympäristön vaaliminen
 - luonnonympäristön parantaminen
 - elinkeinoelämän edellytysten parantaminen
- (Hyyryläinen 2000, 110.)

Käytännön tasolla toiminta sisälsi muun muassa tansseja ja iltamia, yhteisiä pesäpallo-otteluita sekä kylätoimikuntien välisiä pesäpalloturnauksia, järjestettiin teatteri- ja jopa ulkomaan virkistysmatkoja. Kunnan kanssa saatettiin sopia kunnan rantasaunan lämmityksestä kesän kaikkina arki-iltoina. Keskeisenä toiminnan muotona oman kylän asioissa oli vaikuttaminen kuntaan lausuntojen antajan roolissa. Nämä kaikki toiminnan muodot ovat tuttuja eri puolilla maamme kylätoiminnan alkuvaiheilta 1970- ja 1980-luvuilta, mutta myös nykyään kiinteä osa monen kyläyhdistyksen vuosittaista toimintaa. (esim. TYKL/AUD/778, TYKL/AUD 775, TYKL/AUD/797; Suomela 1998, 1, 5, 8, 10, 13, 16, 17, 24; vrt. Hautamäki 1989, 78–80.) Raha ei ensimmäisillä vuosikymmenillä näytellyt merkittävää roolia toiminnassa, joka konkretisoitui pitkälti talkootoimintana ja kylän omien resurssien käyttönä. (Hyyryläinen 2000, 113.) Kyseisille vuosikymmenille sijoitettavaa kylätoimintaa leimasikin toiminnan kumpuaminen kyläläisten omasta osallisesta ja voimavaroista. Toisin sanottuna toiminta oli pitkälti endogeenisiin tekijöihin pohjautuvaa.

Kylätoiminnan vakiintumisen aikana 1980-luvulla toiminta muuttui enemmän sille asetetun omaehtoisuuden tavoitteen kaltaiseksi. Määrittelen omaehtoisuuden tässä toiminnaksi, joka pohjautuu kylään alueena sekä kylätoimijoihin osajina ja toiminnan

toteuttajina. (vrt. Erkkilä 2008, 91–93.) Kylätoimikunnat toimivat omien kyliensä erityispiirteiden innoittamina ja toisaalta myös pakottamina. Varsinkin pitkien etäisyyksien Itä- ja Pohjois-Suomessa oltiin jo 1980-luvulla tilanteessa, jossa kylätoimikunnissa jouduttiin miettimään, miten kylien elinoloihin ja -mahdollisuuksiin pystyttäisiin vaikuttamaan positiivisesti. Keskiössä olivat palvelujen, kuten koulun, kaupan ja postin säilyttäminen. Toisaalta kylätoimikunnissa pohdittiin myös lastenhoito- ja senioripalveluiden toteuttamista lähialueilla. (vrt. Hautamäki 1989, 75–78.) Etelä- ja Länsi-Suomen pienten kuntien alueella tilanne oli toinen. Vaikka palveluja oli aiemmilla vuosikymmenillä karsittu sielläkin, ei niiden väheneminen ollut yhtä paljon ihmisten arkielämään vaikuttavaa lyhyiden välimatkojen vuoksi. Itä- ja Pohjois-Suomen pitkien etäisyyksien kunnissa jouduttiin siis jo 1980-luvulla kohtaamaan palvelujen karsimisen vaikutukset harvaanasuttujen alueiden asukkaiden arkeen ja etenkin nuorten ja ikäihmisten elämään.

Asia, jonka puolesta toimittiin ja taisteltiin koko maassa useissa kylissä 1980-luvulla, ja jokaisella vuosikymmenellä sen jälkeenkin, oli kyläkoulujen säilyttäminen. Kylätoimikunnat ja myöhemmin kyläyhdistykset ovat olleet merkittävässä roolissa kyläkoulujen puolestapuhujina. Näin on ollut edelleen 2000-luvulla:

Se oli semmonen iso asia, kun kertaheitolla oltiin tätä koulua lakkauttamassa ja paria muuta pienempää koulua lähempää sieltä kuntakeskusta.

—

Että siitä tuli niin kun oikeesti semmonen iso taistelu, että se oli kyllä, jotenkin virkisti oikeen kunnolla tätä kylätoimikuntaa. Tuli uusia ihmisiä mukaan ja se oli oikeen semmonen, vaikka oli tiukka talvi, mutta sitten kylläpä meni hyvin, kun se koulu on nyt säilynyt! (TYKL/AUD/792.)

Lainauksesta ilmenee, miten uhka koulun lakkautuksesta sai kyläläiset liikkeelle ja uusia ihmisiä tuli mukaan kyläyhdistyksen toimintaan. Kyläkoulut on nähty kylien sydäminä ja toiminnan keskuksina, joissa lapset ovat käyneet koulua, mutta joissa on järjestetty myös vapaa-ajan toimintaa kyläläisille. Uhka koulun lakkauttamisesta on ollut usein tekijä, joka on saanut kyläläiset liikkeelle ja vaikuttanut kyläyhdistyksen perustamiseen. Niissä tapauksissa, joissa koulua ei ole onnistuttu säilyttämään, se on päätynyt kunnan myytyä sen joko yksityiseen omistukseen tai kyläyhdistyksen ja kylän asukkaiden yhteiseksi kokoontumistilaksi. Tällaisesta kylätalosta on luotu kylän yhteinen olohuone, jossa järjestetään yhdistysten tapaamisia ja tapahtumia. (Esim. <http://www.kolkku.info/kylatalo/kylatalo.html>; www.sorkankylatalo.nettisivu.org.)

Kylätoiminnan kaksi ensimmäistä vuosikymmentä näyttäytyvät neoendogeenisuuden käsitteen kautta tulkittuna keskittyneen kylän sisäisten vaikutustekijöiden, endogeenisuuden innoittamaan toimintaan. (Hyyryläinen et. al. 2011.) Vaikka ulkoapäin tulleet muutokset vaikuttivat kyliin, esimerkiksi kunnan päätös kyläkoulun lopettamisesta, kumpusi toiminta kuitenkin kylän sisäisistä resursseista. Näitä resursseja olivat kylä alueena ja palvelujen paikkana sekä asukkaiden halu, kyky ja mahdollisuudet toimia kylän hyväksi.

Tapahtumien järjestäjästä elinkeinoperustan vahvistajaksi⁸

Maassamme oltiin 1990-luvun alussa jälleen uudenlaisessa tilanteessa. Vuosikymmenen alun lama ja liittyminen Euroopan Unioniin vuonna 1995 olivat molemmat tapahtumia, jotka vaikuttivat lisävästi kiinnostukseen paikallisuutta ja kotiseutua kohtaan. Tämä näkyi paikallishistorioita käsittelevinä julkaisuina sekä kyläyhdistysten entistä vireämpänä toimintana. Liittyminen EU:iin toi mukanaan uudenlaisen hanketoiminnan, joka pohjautui EU:n maaseudun kehittämiseen suunnattuun rahoitukseen. Tämän myötä monet kylätoimikunnat rekisteröityivät yhdistyksiksi voidakseen toteuttaa hankerahoituksella kehittämisideoita omissa kylissään. Hyryyläinen on kutsunut 1990-lukua kylätoiminnan oikeutuksen ja rakennemuutoksen ajaksi. Tuolloin etsittiin aiemmasta poikkeavia toiminnan tapoja ja yhteistyön muotoja uusien kumppaneiden kanssa. (Hyryyläinen 2000, 116–117.) Samaan aikaan myös perinteinen kylätoiminta säilytti asemansa.

EU-rahoitteiset hankkeet vaikuttivat rahan merkityksen kasvuun toiminnassa. Tämä ei aina saanut osakseen varauksetonta hyväksyntää, sillä rahan mukaan tulo koettiin myös huonona asiana, joka sotki aiemmat hyviksi koetut oman kylän voimavaroista kummunneet toiminnan muodot. Raha vaikutti myös ihmisten välisiin suhteisiin ja kylätoiminnan normeihin. (Hyryyläinen 2000, 112–113, 117; Rannikko 2000, 154–156.) Tämä tuli esille myös saamassani kyselyvastauksessa, joka sijoittuu ajallisesti EU-rahoitteisten hankkeiden ensi vuosille:

Kyläyhdistys on mennyt kaupalliseksi ja oman edun tavoittelu on tärkeää. Ei ole enää sitä rehellistä talkoohenkeä. Valitan syvästi!!! (Suomela 1998, 11.)

Toisaalta raha ja sen tuomat laajemmat toimintamahdollisuudet koettiin myös positiiivisina asioina. (Rannikko 2000, 158–160.) Raha toi mukanaan uusia ulkoisia riippuvuussuhteita ja yhteistyökumppaneita, jotka pystyivät aiempia kumppaneita⁹ suuremmalla rahoituksella tukemaan kyläyhdistysten suunnittelemaa kehittämisideoita. Yhtenä uutena kumppanina olivat toimintaryhmät, jotka paikallisella tasolla vastasivat EU-pohjaisen hankerahoituksen koordinoinnista ja jaosta ohjelmiansa mukaiseen maaseudun kehittämistarkoitukseen. (Hyryyläinen 2000, 119.)

EU:iin liittymisen myötä hallinnollisen tason puheissa ja teksteissä alettiin kyläyhdistyksille esittää kasvavaa vastuuta paikallisten toimintojen ja palvelujen järjestämisestä. (Uusitalo 1998, 131–132.) Toisin sanoen kyläyhdistykset nähtiin voimavarana, jonka kautta kylien elinvoimaisuutta, viihtyisyyttä ja asukkaiden identifioitumista sekä kiinnittymistä paikkakunnalle voitaisiin parhaiten tukea ja kehittää (Pihlaja 2010, 81). Tässä suunnitelmallisessa kehittämistoiminnassa korostettiin kyläsuunnitelmien tekoa. Näiden

⁸ Otsikko on mukailtu yhteiskuntatieteilijä ja maaseutuneuvos Eero Uusitalon tekstistä, jossa hän kirjoittaa kylien kolmesta tehtävästä: keskinäisen viihtyvyyden parantamisesta, vaikuttamisesta ja elinkeinoperustan vahvistamisesta. (Uusitalo 1998, 130.)

⁹ 1980-luvulla kyläyhdistysten keskeisimmät kumppanit olivat kunnat, toiset kyläyhdistykset ja pankit.

suunnitelmien tarkoituksena oli toimia kyläyhdistysten toiminnan pohjana sekä todisteina päättäjien suuntaan siitä, että kylien toiminnan tukeminen on kannattavaa. (Uusitalo 1998, 131–132; Erkkilä 2008, 92–93.) Kyläsuunnitelmat nähdään nykyään kylätoiminnan tärkeänä työkaluna, jotka tulisi sitoa myös kuntien palvelu- ja aluesuunnitelmiin. (Maaseutupoliittikan yhteistyöryhmä 2009, 127.)

Kylätoiminnan rakennemuutoksen aika 1990-luvulla oli toimintaa jakavaa ja byrokraatista. Hankkeiden myötä suuntauduttiin entistä enemmän palveluntuotannon ja elinkeinotoiminnan suuntaan, (Hyyryläinen 2000, 116–117) mutta toisaalta pitäytyttiin myös aiemman kaltaisessa kylien elinvoimaisuuteen ja viihtyvyyteen tähtäävässä toiminnassa. EU:iin liittyminen muutti suomalaista yhteiskuntaa, ja siinä muutoksessa myös kyläyhdistysten tuli hakea paikkaansa ja toimintamuotojensa uudistamista uusien yhteistyökumppaneiden kanssa.

Paikallisen vastuunkantajan rooli

Maaseutupoliittisissa teksteissä on 2000-luvulla kirjoitettu yhä enemmän kolmannen sektorin¹⁰ roolista ja vastuun lisäämisestä. Kolmannelle sektorille ja siten myös kyläyhdistystoiminnalle on asetettu uudenlaisia tavoitteita ruohonjuuritason toiminnassa kylissä, joissa yhteiskunnallisin varoin ei ole mahdollisuuksia toteuttaa palveluja. Katseet on siis pitkälle suunnattu paikallisiin toimijoihin, joiden toivotaan kantavan aiempaa suurempaa vastuuta maaseudun elinolosuhteista ja -mahdollisuuksista. Meneillään oleva kuntauudistus ja sitä seuraavat kuntaliitokset ovat osaltaan lisänneet keskustelua paikallisyhdistysten vastuunkannosta muun muassa palvelujen tuottamisen saralla. Kuntaliitoksia on toteutettu vuoden 2004 kuntajakolakesityksen jälkeen 68 ja niiden myötä kuntien määrä on vähentynyt 104:llä. (<http://www.kunnat.net/>) Valtiovallan tavoitteena on tulevaisuudessa yhä uusien kuntaliitosten toteuttaminen. Mitä tämä merkitsee paikallistasolla kyläyhdistysten toiminnassa?

Kuntaliitosten yhteydessä on käyty keskustelua siitä, miten käy ihmisten paikallisuudelle ja mihin ihmiset voivat tulevaisuudessa kiinnittyä, kun identifikaation kannalta tärkeä kuntakehys viedään pois. Toisaalta vasta-argumenttina voidaan käyttää toteamusta, etteivät paikat sinällään katoa minnekään vaan tietty hallinnollinen rakenne ainoastaan muuttuu suuremmaksi kokonaisuudeksi. Kuntaliitosten yhteydessä puhutaan kahdesta eri asiasta, toisaalta niistä seikoista, jotka liittyvät suoraan liitoksen mukanaan tuomiin kunnallisten palvelujen tuottamisen muotoihin ja tiheyteen, sekä enemmän abstraktista mielikuviin liittyvästä identifioitumisesta tiettyyn kuntaan, alueeseen tai kylään.

10 Yhteisöpedagogi Sari Jurvansuu on määritellyt kolmanteen sektoriin kuuluvien organisaatioiden piirteitä viiden osa-alueen avulla. Ne ovat: 1) muodollinen ja organisatorisesti pysyvä, 2) yksityinen, eli irrallaan kunnasta ja valtiosta, 3) voittoa jakamaton eli yleishyödyllinen, 4) itsehallinnollinen, 5) vapaaehtoinen, eli huomattava osa työstä tehdään ilman palkkaa tai palkka on vähäinen. Kolmannen sektorin toiminta on myös epämuodollista, joustavaa ja lähellä kansalaisia. (Jurvansuu 2002, 10.)

Kuntaliitoksen esille nostamaa pohdintaa asukkaiden identifioitumisesta ja halusta vaikuttaa oman asuinalueensa asioihin uudessa kunnassa on tutkinut kansatieteilijä Minna Mäkinen Säynätsalon ja Jyväskylän kuntaliitosprosessin yhteydessä. Mäkinen toteaa tutkimuksessaan, että kuntaliitoksen yhteydessä asukas-yhdistysten merkitys näyttäytyy erityisesti niiden paikallista osallisuutta ja omistamisen tunnetta lisäävässä toiminnassa. (Mäkinen 2007, 112–113.) Samansuuntaisia ajatuksia on yhteiskuntatieteilijä Leena Eräsaarella, kun hän kirjoittaa artikkelissaan nykyisten aluehallinnollisten muutosten yhteisöjä rikkovasta vaikutuksesta. Hänen artikkelissaan yhteisö määrittyy kunnallisen palvelurakenteen kattavana alueena ja kunnallisten palveluiden käyttäjänä. (Eräsaari 2009, 86–88.) Kuntaa pienempiä yksiköjä hän ei artikkelissaan käsittele, mutta ajatus yhteisöjen rikkoutumisesta nostaa Mäkisen toteaman ajatuksen paikallisyhdistysten merkityksestä kuntaliitostilanteissa entistä tärkeämpään asemaan.

Konkreettisimmillaan kuntaliitoksen mukanaan tuomat vaikutukset nähdään kylissä kunnallisten palveluiden sijoittumisen ja kylän sijainnin välisenä suhteena. Kirkonkylissä kuntaliitoksen mukanaan tuoma muutos on näkyvimmin liittynyt kunnantalon toimintojen siirtymisenä uuteen kuntakeskukseen. Omalle kirkonkylälle on saattanut jäädä kunnan palvelupiste, mutta kokonaisuutena palvelujen väheneminen on hiljentänyt kylää merkittävästi. (TYKL/AUD/785.) Niissä kylissä, jotka ovat sijainneet jo ennen kuntaliitosta syrjässä kirkonkylästä tai kuntakeskuksesta ja joissa kunnallisia palveluja ei ole ollut aiemminkaan merkittävästi, ei kuntaliitos ole tuonut mukanaan huomattavaa muutosta. Tällaisissa kylissä on totuttu siihen, että palveluihin on aina pitkä matka. (TYKL/AUD/802.)

Viimeisimmässä Maaseutupoliittisessa kokonaisuohjelmassa¹¹ puhutaan kyläyhdistysten roolista ja mahdollisuudesta toteuttaa palveluja lähellä niiden tarvitsijoita. Ohjelmassa painotetaan kyläyhdistysten vastuuta ottaa hoidettavakseen palvelujen tuottajan rooli erityisesti nykyisessä tilanteessa, jossa kuntarakenteen muutosten myötä kunnat kasvavat ja palvelut keskittyvät. (Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä 2009, 125–128.) Kyläyhdistyksiä kannustetaan entistä enemmän myös liiketaloudelliseen toimintaan, joka voi olla osuuskuntatoimintaa, kylätalojen tuotteistamista, kesäteatteri- ja tanssipaikkatoimintaa tai hoitoalan yrityksiin liittyvää toimintaa. Kyläsuunnitelmien lisäksi kyläyhdistyksiä on viime vuosina innostettu tekemään kylien liiketoimintasuunnitelmia. (Kuisma 2012.)

Aivan toinen asia on se, miten kyläyhdistykset voivat tai haluavat vastata ehdotukseen lisääntyvästä vastuunkannosta. Omaehtoisuuteen perustuvassa kylätoiminnassa, joka tapahtuu toimijoiden vapaa-ajalla, on huomioitava ihmisten resurssit sekä heidän halunsa ja mahdollisuutensa sitoutua hoitamaan yhdistyksen kautta suuria ja vastuullisia kokonaisuuksia. Tämä kysymys huomioidaan myös Maaseutupoliittisessa kokonaisuohjelmassa, jossa järjestö- ja yhdistystoiminnan vapaaehtoisuuden nähdään olevan rajoittava tekijä yhdistysten laajamittaisempaan vastuunkantoon palvelujen tuottamisen saralla. (Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä 2009, 122.) Maaseutupolitiikan puhunta ja virallisilla tahoilla asetetut tavoitteet maaseudun paikallisyhdistysten toiminnasta palvelujen tuottajina eivät

11 Ks. alaviite 1.

ole kaikilta osin yhteneväisiä sen toiminnallisen todellisuuden kanssa, jossa kyläyhdistykset paitsi haluavat myös kokevat toimivansa. Tekemissäni haastatteluissa nousi esille muun muassa yhdistyksen halu keskittyä toimimaan pääasiassa yhteisten tapahtumien järjestäjänä. (TYKL/AUD/802; TYKL/AUD/805; TYKL/AUD/807.) Keskittyminen tapahtumien järjestämiseen on merkki kylätoiminnan endogeenisten vaikutustekijöiden asettamisesta yhdistyksen keskeisimpään toimintakenttään.

Lisääntyneestä vastuunkannosta ja kylätoiminnan suuntautumisesta taloudelliseen toimintaan on myös positiivisia esimerkkejä ympäri Suomea. Kyläyhdistys voi toimia osakkaana esimerkiksi palvelua tuottavassa osuuskunnassa. Tällöin yhdistys ei joudu ottamaan koko vastuuta toiminnasta, ja palvelutoiminnan jatkuminen ei ole riippuvaista siitä, miten kyläyhdistyksen aktiivit jaksavat toimia. (Pihlaja 2010, 107–128.) Hyviä esimerkkejä onnistuneesta liiketoiminnasta on muun muassa kylien tanssilavatoiminnassa (Hakala 2012) ja kylätoritoiminnassa (TYKL/AUD/775).

Yhteisöllisyyden tarve ja tunne

Kansatieteellisissä kylätutkimuksissa kylät ovat pitkälti näyttäytyneet funktionaalisina kyläyhteisöinä, joita ovat sitoneet yhteen sosiaaliset suhteet ja yhteistoiminta. (Esim. Talve 1990; Tommila & Heervä [toim.] 1980.) Keskeinen mielikuva, joka aiemmista tutkimuksista on piirtynyt kylistä ja niiden asukkaista, liittyy erityisesti talkoilla toteutettuun yhteistoimintaan. Nykymuotoisen kylätoiminnan perusta luotiin sen ensimmäisinä vuosikymmeninä juuri talkootoiminnalle, jolla tähdättiin kylän elävöittämiseen ja viihtyisyyden lisäämiseen. Yhä nykyään toiminta nojaa pitkälti yhdessä tekemisen ideaan. Maaseutututkijat ovat määritelleet kylätoiminnan yhteistoiminnallisuuden rakentuvan asukkaiden keskinäisestä yhteistyöstä ja -hengestä, joihin liittyvät yhteiset luottamus- ja merkitysrakenteet. (Hyryläinen et. al. 2011, 25.) Kyläyhdistyksiin ja niiden toteuttamaan yhteistoiminnallisuuteen liittyvät siten keskeisesti myös käsitteet yhteisöllisyydestä ja yhteisöstä.

Yhteiskuntatieteilijä Mikko Saastamoinen on määritellyt yhteisön sen muodostumisen näkökulmista. Hänen mukaansa yhteisöllisyyden perustana voivat toimia: paikka ja paikkaan sitoutuminen, sosiaaliset suhteet ja vuorovaikutteisuus ihmisten kesken sekä politiikan muodostamat normatiiviset käytänteet, joiden myötä yhteisöjä pyritään paitsi elvyttämään myös muodostamaan. Esimerkkinä viimeisestä Saastamoinen mainitsee poliittiset pyrkimykset valjastaa kolmannen sektorin yhdistykset kantamaan yhteisöllistä vastuuta muun muassa palvelujen tuottamisesta. (Saastamoinen 2009, 43–47.) Yhteisöllisyys voi siis muodostua monella eri tavalla, ja sitä voidaan kokea monelta eri pohjalta. Yhteiskuntatieteilijä Heikki Lehtonen määrittelee yhteisön jakautuvan toiminnalliseen ja symboliseen yhteisöllisyyteen. Toiminnallinen puoli pitää sisällään todelliset vuorovaikutustilanteet yksilöiden kesken sekä heidän välisensä toiminnan. Symbolinen puoli on puolestaan ihmisten tietoisuudessa ja mielikuvissa muodostuvaa yhteisöllisyyttä. Tämä yhteisöllisyyden symbolinen muoto on kytköksissä myös yhteisön kulttuuriin ja ideologiaan tekijöihin. (Lehtonen 1990, 23–29.) Lehtonen kirjoittaa yhteisöllisyydestä myös

suhteessa kylätoimintaan ja toteaa, että organisoituneen kylätoiminnan historia on esimerkki onnistuneen aktivoinnin kautta tapahtuneesta kylien yhteisöllistämisestä. Kylätoiminnassa ei siis ole kyse tietyn ihmisjoukon yhteisöllistymisestä vaan ulkoa päin tiettyyn ihmisjoukkoon kohdistuneesta ohjauksesta toimintaan eli yhteisöllistämisestä. (Lehtonen 1990, 223.) Saastamoisen määrittelyssä tämä vastaa politiikan kautta muodostettua normatiivista käytäntöä.

Kylätoiminnan yhteisöllisyydestä on kirjoittanut niin ikään maaseutusosioologi Jukka Oksa, joka toteaa kylätoiminnan olevan ”rationaalisesti perusteltua yhteistoimintaa joitakin konkreettisten asioiden korjaamiseksi lähiympäristössä”. Oksan mukaan kylätoiminta on perusluonteeltaan sopimuksellista, ei yhteisöllistä. (Oksa 1987, 107.) Kylätoiminta ei perustu todelliseen yhteisöllisyyteen, vaan se saa voimansa yksilöperusteisesta kollektiivisesta toiminnasta, josta on sovittu toimijoiden kesken ja johon he osallistuvat omien päätöstensä kautta. Oksan määrittely pohjautuu tarkastelemaan yhteisöllisyyttä kylätoiminnan synnyn kautta. Määrittelyssä jää huomioimatta se, miten kylätoiminta voi toimintana ja toiminnan paikkana muodostaa yhteisöllisyyttä. Oma näkökulmani kylätoiminnan yhteisöllisyyttä muodostavasta vaikutuksesta liittyy läheisemmin Saastamoisen ja Lehtosen määrittelyihin toiminnallisesta vuorovaikutuksesta ja sosiaalisista suhteista liitettynä tiettyyn paikkaan. Toisin sanoen kylätoiminta itsessään on yhteisöllisyyttä luovaa. Yhdessä tekeminen ja yhteisöllisyys määrittivät myös haastateltavien mukaan kylätoiminnan tärkeyttä.

On mukavaa olla mukana yhteistoiminnassa. (TYKL/AUD/797.)

No, kyllä mä näkisin, et sillä tehdään semmosta, – –, rakentaa niin kun sitä koti-seutuu. Et ihmiset mieltäis, et tääl on kiva olla. Kyl se niin kun tämmösenä henkisenä asiana mä nään, et se on merkittävä ja kyl se yhteenkuulumisen tarve ja tunne, ni semmonen pitäis olla se sanoma, mitä täs tehdään. (TYKL/AUD/773.)

No, mun mielest se on yhteisöllisyys, koska se on hävinny ja kylä on hiljentynyt hyvin paljon, et tota oikeestaan peljästy sitä, kun joku tulee vastaan. – – Et se on se tarve, et kyl joku ihminen pitäis nyt näkyäkin jossain ja tavatakin jossain. (TYKL/AUD/785.)

Kyläyhdistyksiin ja -yhteisöihin liittyvää tutkimusta ja populaareja tekstejä on usein moitittu liiasta romantisoimisesta sekä tekstien luomista kuvista, joissa kylät näyttävät yhtenäisinä yhteisöinä. (Lehtonen 1990, 222–223; vrt. Anttila 1968, 63–70.) Kyläyhdistysten toiminta ei kuitenkaan aina saa kaikkien kyläläisten kannatusta osakseen tai sen tarkoitus ja tavoitteita epäillä. Kaikki kyläläiset eivät välttämättä myöskään osallistu toimintaan millään lailla. Tämä kävi ilmi myös kyläyhdistystoimijoille tekemässäni kyselyssä:

Kyllähän lehtien perusteella tuntuu nuorilla ihmisillä olevan tulevaisuuden visioita paljonkin niin kuin se ”– – -hanke”. Kiitän kuitenkin onnea, että minun talostani on matkaa sinne ”– – -rantaan” noin 4 km. Se leirintäalue tuo hirveästi rauhattomuutta, alkoholin ja huumeet ja tappelut. Minä en enää halua niistä edes kuulla olen jo vanha. (Suomela 1998, 4.)

Kyläyhdistysaktiivienkin kesken saattaa ilmetä eriäviä mielipiteitä siitä, miten erilaisissa tilanteissa tulisi toimia. Osa toimijoista olisi valmis toteuttamaan talkoilla useimpia toimintakokonaisuuksia ja esittää kriittisiä mielipiteitä rahallisten toiminta-avustusten pyytämistä kohtaan:

Mää itte henkilökohtaisesti vastustan viel sitä, että ollaan heti käsi ojossa tai pyytämässä jotakin. Et tää käsitys, toisilla on taas toinen, olen huomannu, et heti vaan mennään pyytämään rahaa. Siin on semmonen tietty ristiriita. (TYKL/AUD/785.)

Viime vuosina maaseutupoliittisissa teksteissä esitetyt odotukset kolmannen sektorin lisääntyvästä vastuunkannosta maaseutualueiden palveluista saattavat olla ristiriidassa kyläyhdistysten aktiivitoimijoiden mielipiteiden kanssa toiminnan sisällöistä ja vastuualueista. Toisaalta myös kyläasukkaiden odotukset kyläyhdistyksen toiminnasta ja vastuusta koetaan välillä liian laajoiksi kyläyhdistystoimijoiden puolelta. Tästä ristiriidasta kertoi myös eräs haastateltavistani:

Kyläyhdistykselt edellytetään semmosii toimintoi ja semmosii tekoja, mitkä ei niinku välttämät kuulu edes kyläyhdistyksel.

—

Kyläyhdistyksen tulee olla kuntalaisten ääni, mut ei sen asia kuitenkaan ole puuttuu tämmöseen kunnallistekniikan rakentamiseen. (TYKL/AUD/780.)

Ristiriitaisiin tavoitteisiin, toimintatapoihin tai mielikuviin kylätoiminnasta ei ole tutkimuksissa kiinnitetty paljoa huomiota, vaikka esimerkkejä löytyy kyläyhdistyksistä, joissa toiminnan epäonnistuttua tai sen jaettua ihmiset mielipiteissään eri puolille ovat koko kylän asukkaiden välit tulehtuneet niin pahasti, että normaalit kanssakäymisen muodot ovat tulleet mahdottomiksi. (Vrt. Hyyryläinen et al. 2011, 33.) Oksa on käsitellyt aihetta artikkelissaan, joka kuvaa tilannetta, jossa itäsuomalaiseen Sivakan kylään lähdettiin kehittämään kalastusmatkailua. Lopputulos oli kuitenkin se, että kylä jakautui hanketta kannattaviin ja vastustaviin niin, että myös kylän toimijat olivat jonkin aikaa jakautuneena kahteen leiriin. (Oksa 2008, 250–251.) Edellä kirjoittamani perusteella voidaan todeta, että kylätoiminta luo yhteisöllisyyttä, mutta se ei ole siinä mielessä yhteisöllistävää, että se loisi yhden yhtenäisen kyläyhteisön.

Toimijat toiminnan takana

Haasteen lisääntyvän vastuunkannon vaatimuksille antaa myös kylätoiminnan sykliisyys, aktiivikausia seuraavat hiljaisemmat kaudet, jotka ovat riippuvaisia toimijoiden resursseista ja toisaalta siitä, miten on juuri toimittu. Esimerkiksi suurten tapahtumien tai hankkeiden läpiviemiset rasittavat yhdistystä yleensä niin, että niitä seuraa toiminnan hiljaisempi vaihe, jossa kerätään voimia ja uusia resursseja tuleviin toiminnan muotoihin. (Esim. Hyyryläinen et. al. 2011, 34.) Ylipäätään kylätoimintaa leimaa aktiivisten

toimijoiden puute, vaikka toiminta koetaankin kylissä tärkeäksi ja positiiviseksi. (Esim. Metsälä 2011, 82–83.) Sama tuli esille myös kyläyhdistysaktiivien haastattelussa:

K: Miten paljon teiltä on aktiivisia nyt sitäs yhdistyksessä?

V1: Parikymmentä.

V2: Niin, se on vaikka jäsenmäärä on toistasataa.

—

V2: Mutta se tahtoo olla, että se aktiivinen porukka on pientä että. (TYKL/AUD/807.)

Kyläyhdistyksissä toimivien aktiivijäsenten omaamat taidot ja tiedot valjastetaan kyläyhdistyksen käyttöön. Yksi hoitaa yhdistyksen paperityöt, toinen tiedottamisen ja osa toimijoista keskittyy talkootöiden tekemiseen. (Esim. TYKL/AUD/776; TYKL/AUD/797.) Tehtävien jakamisen ja vastuualueiden sekä toimintaan sitouttamisen tulisi olla osallistujien resurssit huomioivaa. Toimijoita ei saisi automaattisesti sitoa toimimaan yhdistyksessä pitkiksi ajoiksi, vaan heitä voitaisiin käyttää sopivissa ja tarvittavissa tilanteissa esimerkiksi ammattitastaansa liittyvissä tehtävissä. (Kuisma 2012.) Mikäli yksilöt kokevat yhdistyksessä toimimisen liian vaativaksi tai aikaa vieväksi, se karkottaa heidät toiminnasta kokonaan. Tämä todettiin myös kyselyvastauksissa:

Aktiivijäseniä on vähän, jos joku uskaltautuu mukaan aletaan heti ”värvätä” sihteeriksi, puheenjohtajaksi tms. Pelästyy vähemmästäkin. (Suomela 1998, 15.)

Kyläyhdistyksen toiminta pitäisi olla kattavampaa, mutta eihän ketään voi pakottaa toimimaan. (Suomela 1998, 5.)

Tilanne, jossa jokaiselle löytyy toiminnassa oma tehtävänsä, on yhdistystoiminnan voimavara. Saastamoinen kirjoittaa artikkelissaan yhteisöllisyyden kokemisesta erilaisissa ryhmissä, joihin jäsenet ovat saattaneet hakeutua tarkoituksellisesti tai jotka ovat voineet muodostua sattumalta. Silti niissä toimivat yksilöt voivat tuntea keskenään yhteisöllisyyttä. (Saastamoinen 2009, 40–42.) Mikäli yksilöt saavat kokea olevansa osa toiminnan kokonaisuutta, luo se yhteenkuuluvuutta toimijoiden kesken ja yhteisöllistää mielikuvien tasolla kylätoimijoita. (Vrt. Lehtonen 1990, 23–29.)

Nykypäivän kylätoiminta on maaseutututkijoita mukaillen saavuttanut neoendogeenisuuden tilan, jossa vaikuttavat sekä sisäiset että ulkoiset vaikutustekijät. Kyläyhdistyksistä itsestään riippuu, toimivatko ne enemmän sisäsyntyisten, endogeenisten, toimintakokonaisuuksien parissa vai vastaavatko ne myös eksogeenisiin, ulkosyntyisiin haasteisiin ja tarjottuihin mahdollisuuksiin.

Lopuksi

Reilu kuusikymmentä vuotta sitten Konnekosken kylissä juhlittiin sähkön saamista omiin tupiin. Sen jälkeen valoja on jouduttu sammuttamaan monissa Suomen kylissä maaseutuun kohdistuneiden muutosten myötä. Nämä muutokset olivat ratkaisevina tekijöinä

uuden ja organisoidun kylätoiminnan perustamiselle ja luomiselle. Kylätoiminta on laajentunut ensimmäisten vuosikymmenten kylien viihtyvyyteen ja elinvoimaisuuteen tähänneestä toiminnasta kokonaisvaltaisemmaksi kylien kehittämiseksi, jossa reagoidaan aktiivisesti maaseutuun kohdistuviin haasteisiin. Taloudellisen toiminnan lisääminen ja vastuunkanto palveluista ovat kylätoiminnan suurimpia kysymyksiä nykyään. Näyttää kuitenkin siltä, että kyläyhdistystoiminta on jakautumassa toisaalta kyläläisten yhteisten tapahtumien ja viihtyisyyteen liittyvien toimintojen toteuttajaksi ja toisaalta kylän suunnitelmallisen kehittäjän ja taloudellisen vastuunkantajan roolin ottajaksi. (Hyryläinen 2000, 119; Pihlaja 2010, 65–66.) Kylätoiminta on saavuttanut neoendogeenisuuden, jonka luomassa mahdollisuuksien ja odotusten kentässä kylätoimijoiden pitää valita oman yhdistyksensä toiminnan tavat ja kohteet.

Maaseudun asukkaiden elämänpiiri käsittää nykyään laajat alueet. Asuinpaikka ja työ saattavat sijaita kaukana toisistaan ja harrastukset vievät yksilöitä ja perheitä moniin suuntiin. Yhteiskunnan hallinnolliset rakenteet ja palvelut on jaettu ja laajennettu suuriin kokonaisuuksiksi, joiden saavutettavuus yksittäisen kansalaisen näkökulmasta saattaa olla hyvinkin kaukainen. Viimeisimpänä ja tällä hetkellä paljon puhutussa kuntajaon muutoksessa tämä kehitys on osaltaan jatkumassa. Maaseudun yhteistoiminnallisuuden perinteeseen nojaavat kyläyhdistykset ovat tässä kehityksessä tärkeitä paikallisuuden puolesta puhujia ja toimijoita. (Vrt. Mäkinen 2007, 112–113.) Kyläyhdistystoimijoiden kohdalla on keskeisintä se, millaiseen yhteistoiminnallisuuteen he itse haluavat ja pystyvät sitoutumaan. Yhdistyksissä pitää pystyä yhteisesti sopimaan toiminnan kohteista ja muodoista. Kyläyhdistystoiminta ei välttämättä ole kaikkia kyläläisiä miellyttävää ja kaikki eivät siihen halua osallistua, mutta toimijoilleen se saa parhaimmillaan aikaan tunteen ja mielikuvan yhteisöllisyydestä, *meistä*.

LÄHTEET

Kenttätöaineistot

SUOMELA, NIINA 1998: 1–28. Proseminaariryön kyselyt kyläyhdistystoimijoille, tekijän hallussa. Turun yliopisto, kansatiede, TYKL-arkisto: TYKL/AUD/773; TYKL/AUD/775; TYKL/AUD/776; TYKL/AUD/778; TYKL/AUD/780; TYKL/AUD/785; TYKL/AUD/792; TYKL/AUD/797; TYKL/AUD/802; TYKL/AUD/805; TYKL/AUD/807.

Opinnäytteet

ERKKILÄ, MAIJA 2008: *Kylätoimintaa ja talkoohenkeä. Etnologinen tutkimus kylätoiminnan merkityksestä elinvoimaisuuden säilyttämisessä kahdessa Porin alueen maaseutukylässä*. Pro gradu -tutkielma, Kansatiede, Turun yliopisto.

FINGERROOS, OUTI 1999: *Valon aika Paimiossa. Sähkö mikro- ja makrotason yhteisöllisyyden ja elämäntavan kentässä ennen 1960-luvun loppua*. Laudatur-tutkielma, Suomalainen ja vertaileva kansatiede, Turun yliopisto.

- METSÄLÄ, RIIA 2011: *Kylän ja kunnan välinen vuorovaikutus. Tutkimusalueina Seinäjoki ja Laihia*. Aluetieteen pro gradu -tutkielma, Vaasan yliopisto.
- MÄKINEN, MINNA 2007: *Kotikunta kaupunginosaksi. Säynätsalon kunnan ja Jyväskylän kaupungin kunta-liitos kulttuurisena ilmiönä*. Lisensiaatintyö, Etnologia, Jyväskylän yliopisto.

Sähköiset lähteet

- <http://www.hum.utu.fi/oppiaineet/kansatiede/tutkimus/tutkimushistoria/maaseutu.html>. *Kansatiede, Turun yliopisto*. [23.5.2012]
- <http://www.kolkku.info/kylatalo/kylatalo.html>. *Kolkkun kylä*. [24.5.2012]
- <http://www.kunnat.net/fi/palvelualueet/kuntaliitokset/aiemmatkuntaliitokset/sivut/default.aspx>. *Kuntaliitto*. [24.5.2012]
- <http://www.maaseutupolitiikka.fi/yr>. *Maaseutupolitiikka.fi*. [24.5.2012]
- www.sorkankylatalo.nettisivu.org. *Sorkan kylätalo*. [24.5.2012]

Esitelmät

- HAKALA, RAUNO 2012: *Pappisten lava - Vuoden huvijärjestäjä 2011 Suomessa*. Kylätaloutta ja bisneskeissejä. Kylien liiketoimintapäivä Varsinais-Suomessa. 4.5.2012 Liedon Vanhalinna.
- KUISMA, JUHA 2012: *Johdatus kylien liiketoimintaan*. Kylätaloutta ja bisneskeissejä. Kylien liiketoimintapäivä Varsinais-Suomessa. 4.5.2012 Liedon Vanhalinna.

Kirjallisuus

- ANTTILA, VEIKKO 1968: Kansanomaiset yhteiskuntamuodot etnologisen tutkimuksen kohteina. *Kotiseutu* 2–3. Kotiseutulitto.
- ERÄSAARI, LEENA 2009: Jos ratkaisu on yhteisö, niin mikä on ongelma? KARIN FILANDER & MARJATTA VANHALAKKA-RUOHO (toim.): *Yhteisöllisyys liikkeessä. Aikuiskasvatuksen 48. vuosikirja*, 67–90. Kansanvalistusseura ja Aikuiskasvatuksen Tutkimusseura, Jyväskylä.
- HAUTAMÄKI, LAURI 1989: *Elävä kylä - Elävä kotiseutu - Elävä Suomi. Kylätoiminnan tausta, synty ja laajeneminen kansanliikkeeksi*. Kyläasiain Neuvottelukunta, Helsinki.
- HYYRYLÄINEN, TORSTI 2000: Kylätoiminnan perinne sosiaalisena pääomana. TORSTI HYYRYLÄINEN & PERTTI RANNIKKO (toim.): *Eurooppalaistuva maaseutupolitiikka. Paikalliset toimintaryhmät maaseudun kehittäjänä*, 109–119. Vastapaino, Tampere.
- 1994: *Toiminnan aika. Tutkimus suomalaisesta kylätoiminnasta*. Vammalan Kirjapaino Oy, Vammala.
- HYYRYLÄINEN, TORSTI; KATAJAMÄKI, HANNU; PIISPANEN, SIRKKU; ROUHIAINEN, VESA 2011: Neoendogeenisen maaseutupolitiikan ilmeneminen kylätoiminnassa. *Maaseudun Uusi Aika. Maaseutupolitiikan ja -politiikan aikakauslehti* 2/2011, 20–38. Tammerprint Oy, Tampere.
- JURVANSUU, SARI 2002: *Paikallisyhdistysten menestystekijät. Tutkimus kansalaistoiminnan hyvistä käytännöistä*. Kansalaistoiminta ja nuorisotyö 1/2002. Sarja A. Tutkimuksia 2. Humanistinen ammattikorkeakoulu.
- KNUUTTILA, SEPPÖ & RANNIKKO, PERTTI 2008: Sivakka ja Rasimäki tutkimuksina. *Kylän paikka. Uusia tulkintoja Sivakasta ja Rasimäestä*, 9–22. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- KORHONEN, TEPPO 1985: Valon juhla. *Kotiseutu* 2 / 1985, 76–80. Suomen Kotiseutulitto.
- LEHTONEN, HEIKKI 1990: *Yhteisö*. Vastapaino, Tampere.
- Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä 2009: *Maaseutu ja hyvinvoiva Suomi: Maaseutupoliittinen kokonaisohjelma 2009–2013*. Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän julkaisuja 5/2009.
- MAURANEN, TAPANI 2008: Autolla arkeen. *Suomalaisen arjen historia 4. Hyvinvoinnin Suomi*, 185–197. WSOY, Porvoo.
- OKSA, JUUKA 2008: Kehittäjät kylässä. *Kylän paikka. Uusia tulkintoja Sivakasta ja Rasimäestä*, 241–259. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.

- — — 1987: Totta ja tarua maaseudun yhteisöllisyydestä. *Sosiaalipolitiikka* 1987, 103–108. Sosiaalipoliittisen yhdistyksen vuosikirja.
- PIHLAJA, RITVA 2010: *Kolmas sektori maaseutukunnissa*. Ruralia-instituutti, Helsingin yliopisto.
- RANNIKKO, PERTTI 2000: Kehittämishanke paikallisen identiteetin muovaajana. TORSTI HYYRYLÄINEN & PERTTI RANNIKKO (toim.): *Eurooppalaistuva maaseutupolitiikka. Paikalliset toimintaryhmät maaseudun kehittäjinä*, 143–165. Vastapaino, Tampere.
- SAASTAMOINEN, MIKKO 2009: Aikalaiskeskustelua yhteisöllisyydestä. KARIN FILANDER & MARJATTA VANHALAKKA-RUOHO (toim.): *Yhteisöllisyys liikkeessä. Aikuiskasvatuksen 48. vuosikirja*, 33–66. Kansanvalistusseura ja Aikuiskasvatuksen Tutkimusseura, Jyväskylä.
- TALVE, ILMAR 1990: *Suomen kansankulttuuri*. 3. painos, Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 514, Helsinki.
- TOMMILA, PÄIVIÖ & HEERVÄ, ISMO (toim.) 1980: *Muuttuva kylä*. Turun yliopiston kylätutkimusryhmän loppuraportti. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Vaasa.
- UUSITALO, EERO 1998: *Elinvoimaa maaseudulle. Miksi, kenelle ja miten? Maaseutupolitiikan perusteet*. Otava, Keuruu.

NIINA KOSKIHAARA: *Four Decades of Our Action: Village Associations and Cooperation in Rural Finland*

The article deals with village activity in rural Finland from the 1970s to the 2010s. The idea of organized village activity was created in the 1970s by the *Kylätoiminta-76* project. In earlier decades the Finnish countryside had changed in terms of its economic and community structure. These changes were one reason for the beginning of organized village activity in the countryside. With the *Kylätoiminta-76* project village activity quickly became common, and many village committees were established in rural areas especially in the 1980s.

During the early years, village activities mostly focused on maintaining the village's vitality and its pleasant and comfortable character. This was carried out in cooperation among the village people themselves; money did not then play a major role. In the 1990s EU-financed projects came along, and since then many village associations have carried out large projects dependent on external funding. EU-based projects made it possible to create more extensive development projects than before. At the same time, official writings dealing with Finnish rural policy, at the national and regional level, presented a greater responsibility for the provision of services to the village associations. During the last decade, village activity has been led to work more systematically than before. The village associations are expected to draw up village plans and business plans for the villages, and to carry out these plans. Village activities are apparently being divided into two separate pathways: the traditional one, aimed at maintaining the comfort and vitality of the village, and that taking on the role of systematic developer and bearer of responsibility.

Village activities are affected by both internal and external factors. (Hyyryläinen et. al. 2011, 20–38.) Activities are based, first of all, on the characteristics of the village and on village actors' desire and opportunities to participate. On the other hand, they are also influenced by factors arising from the surrounding society and for example from national and EU countryside policies. The actors' desire and opportunities to participate also affect both the content and the form of village activity. Both internal and external factors have their effect on the kinds of activity carried out in the villages. Over the last two decades, external factors have begun to play a greater role in village activities; earlier the contribution of internal factors was greater.

Both rural villages themselves and the village associations are often presented as homogeneous communities, whose members share the experience of the communality. In the article, I show that village dwellers can also have differing opinions on village activity, its content and forms. Opinions can differ not only between the population and village actors, but also among the actors themselves.

Village associations can be seen as actors which can communalize village dwellers. Village activity alone cannot create a uniform community in the village; but through its operation village dwellers can achieve a sense of community, of *us*.

Niina Koskihaara

niina.koskihaara@utu.fi

Kansatiede, 20014 Turun yliopisto